

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Sør-Øst politidistrikt

Deres referanse:

Vår referanse:
21/138318 - 24

Dato:
02.12.2021

Hørings svar fra Sør- Øst - endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften

Innledning:

Formålet med de foreslåtte endringene er først og fremst å sikre mer effektive prosessuelle regler når det gjelder fastsettelse av gjeldsordninger og endringer av løpende ordninger. Endringene er foreslått både av hensyn til ressursbruk i det offentlige og personer med alvorlige gjeldsproblemer. En viktig målsetting med endringene er at det skal bli raskere og enklere å komme i gang med gjeldsordning for de som kvalifiserer for dette.

Sør-Øst politidistrikt mener at det på generell basis kan stilles noen betenkeligheter med å skulle sette en skyldner inn i en gjeldsordning på så kort tid som mulig. En del skyldnere har behov for en modningsperiode i forkant av en ordning hvor man tilpasser forbruk og livsstil til å kunne stå i en gjeldsordning. For skyldnerne anses det derfor ikke ensartet positivt at de settes inn i en bindende gjeldsordning på et for tidlig tidspunkt.

Namsmannen skal foreta en rekke vurderinger rundt hvorvidt skyldner fyller vilkårene som er stilt i gjeldsordningsloven (gol) §§ 1-2 til 1-4. For at disse vurderinger kan foretas på tilfredsstillende måte, må saken være godt opplyst. Politidistriktets erfaring er at jo mindre man vektlegger vurderingen før åpning av gjeldsforhandlinger, desto flere endringer, misforståelser og problemstillinger reises i etterkant. Dette genererer endrings-, omgjørings og opphevelsessaker etter gol §§ 6-1 og 6-2. Endringssaker er ressurskrevende for namsmannen og det anses at dersom det foretas en mer lempelig vurdering ved åpning vil en flytte ressursbruken over til endringer. Alt i alt er det således fare for at saksbehandlingstiden ikke vil gå vesentlig ned.

Høringsnotatet fremmer flere forslag til endringer som helhetlig sett vil forenkle prosessen i en gjeldsordningssak, og som vil flytte oppgaver fra NAV og tingrett over til namsmannen. Dette vil genere til dels betydelig merarbeid for namsmennene. Både punkt 4, 5, 7, 9, 15 og 16 antas vil medføre større arbeidsmengde i namsapparatet. Namsmennene i de fleste av landets politidistrikt sliter pr i dag med lang saksbehandlingstid og store restanser på gjeldsordningssakene. Økningen i antall søknader er svært stor. Det er viktig å sørge for at namsmennene har de ressurser som skal til for å kunne håndtere de endringer som foreslås. I

Sør-Øst politidistrikt

tillegg vil en del av forslagene kreve kompetanseheving og store IKT-investeringer. Slik vi ser det det vil en ressurstilførsel til gjeldsordningsfeltet hos namsmannen være avgjørende for at saksbehandlingstiden ikke skal øke ytterligere.

Sør-Øst politidistrikt vil videre i høringssvaret ta for seg de punkter som departementet ønsker innspill på. Punkt 1, 2 og 3 dreier seg om innhold, innledning og bakgrunn for forslagene til endring. Således starter politidistriktets høringssvar med å ta for seg punkt 4.

4) Vilkår – nylig stiftet gjeld

Dagens regelverk i gol § 1-4, annet ledd, bokstav a) er et virkemiddel for å unngå at søkere som stifter gjeld tett opp mot søknadstidspunkt skal få åpnet gjeldsforhandlinger, da dette kan oppfattes som støtende. I de fleste tilfeller dreier problemstillingen seg om antallet gjeldsposter fremfor prosentandel. Sør-Øst politidistrikt mener derfor at vurderingen bør bli en del av en generell støtendevurdering, hvor antall gjeldsposter som er stiftet tett opp mot søknadstidspunktet blir tillagt betydelig vekt.

Politidistriktet ser samtidig at en generell støtendevurdering er tidkrevende for namsmannen, og vil potensielt være grunnlag for tyngre forhandlingsrunder med kreditorene når man kommer til forhandlinger om et frivillig gjeldsordningsforslag. Det vil være ressurskrevende dersom man flytter problemstillingen til denne fasen.

En generell støtendevurdering åpner også for ulik tolkning og behandling hos namsmennene og den enkelte saksbehandler. Dette vil skape større rom for ulik behandling. Politidistriktet mener med denne bakgrunnen at en ny bestemmelse bør inneholde deler av alle de 3 forslagene. Det bør være en generell støtendevurdering hvor mengden nystiftet gjeld skal vektlegges.

5) Opphevelse om regelen om eget forsøk

Kravet om egetforsøk etter gol § 1-3, annet ledd, er ikke praktisert strengt i Sør-Øst politidistrikt. Det har i mange år ikke vektlagt i særlig omfang hvorvidt skyldner har forsøkt løst saken på egen hånd. Dette fordi man opplever at svært mange skyldnere vil ha vanskeligheter med å oppnå denne type ordning, og at et krav om et slikt forsøk synes uhensiktsmessig. Kun i de saker hvor man ser det ville vært hensiktsmessig, og det er sannsynlighet for løsning, har gol § 1-3, annet ledd vært vektlagt hos namsmannen.

Imidlertid ser politidistriktet stor forskjell på de søkere som kommer til namsmannen etter å ha vært til gjeldsrådgivning hos NAV og de som kontakter namsmannen direkte. Søkerne som har vært hos NAV, har generelt bedre forutsetninger for å kunne fremme en søknad etter gol § 2-1, og for å kunne følge opp denne. Mange gjeldsrådgivere gjør en svært god jobb med å forberede skyldner på en kommende gjeldsordning. Det jobbes med budsjett, gjeldsoversikt og "modning" hos skyldner over tid. Søkere som kommer direkte til namsmannen har generelt vanskeligere for å dokumentere sin økonomi, og disse skyldnerne får oftere avslag fordi denne ikke følger opp namsmannens henvendelser jf gol § 2-6, bokstav b).

Økonomiske problemer har varierende alvorlighet og omfang. Ikke alle skyldnere med økonomiske problemer er kandidater for gjeldsordning. Ved å fjerne kravet om egetforsøk, er

Sør-Øst politidistrikt bekymret for om man vil dirigere søkere med alle former for økonomiske problemer direkte til namsmannen uten at de mottar noen økonomisk rådgivning i forkant. Namsmannen vil da i prinsippet ende med en gjeldrådgiverfunksjon som politiet ikke har kapasitet eller kompetanse til å inneha.

Det står i høringsnotatet på side 35 at *"Nav-kontoret vil etter forslaget fortsatt ha ansvaret for å yte økonomisk og sosialfaglig bistand til skyldnere. Det antas derfor at de fleste skyldnere først vil ha hatt kontakt med Nav-kontoret for bistand på samme måte som i dag, før en sak oversendes til namsmannen. Det bemerkes imidlertid at det ikke er Nav-kontorets oppgave å forberede gjeldsordningsaker for namsmannen. Det er likevel ikke noe i veien for at namsmannen og Nav-kontoret lokalt kan inngå samarbeidsavtaler om forberedelse av saker, slik som flere kontorer har i dag. Skyldnere vil også som tidligere ha en plikt til etter evne å medvirke til sakens opplysning, jf. Gjeldsordningslovens § 2-6 bokstav b."*

Samtidig skrives det på side 36: *"Det vil være en grunnleggende plikt for skyldnere som søker om gjeldsforhandlinger å opplyse om sine kreditorer"*.

Sør-Øst politidistrikt mener det er behov for klare føringer for hvilke krav som kan stilles til skyldner ved søknad om gjeldsordning. Politidistriktet opplever at svært mange skyldnere ikke makter å dokumentere det namsmannen ber om i forhold til gol § 2-1, og namsmannen mottar i mange tilfeller svært mangelfulle søknader om gjeldsordning. Dette gjelder både dokumentasjon av inntekter, utgifter, formue og gjeld etc. I saksbehandlingen gir namsmannen skyldneren beskjed om hva som mangler av dokumentasjon i saken, hvordan det kan fremskaffes og setter en tidsfrist for tilbakemelding. Det antas at de skyldnere som ikke har oversikt over sin økonomi, enten det være seg inntekter/utgifter eller gjeld, har behov for generell økonomisk veiledning. Mange skyldnere får i dag bistand fra NAV til å skaffe dokumentasjon til veie. Jobben som gjøres er god, og er til stor gunst for skyldner. NAV har en svært viktig rolle blant annet med å få avklart økonomiske uklarheter som vil føre til avslag etter gol § 1-4, første ledd, i forkant av søknad. Det er vanskelig å komme bort fra at jo dårligere dokumentert en søknad er, desto lenger saksbehandlingstid får denne. En skyldner som ikke makter å skaffe til veie den grunnleggende dokumentasjonen som det bes om vil også gjerne få vanskeligheter med å følge opp en inngått gjeldsordning. Her er det behov for presiseringer i loven. Dette spørsmålet vil igjen reises under punkt 9.

Det skrives på side 32 i høringsnotatet at egenforsøket vil legge beslag på svært mye ressurser i NAV da gjeldsrådgiver må fremskaffe oversikt over gjelden ved gjennomgang av postsendinger, ved kontakt med en rekke inkassoforetak og offentlige oppkrevere, gjeldsinformasjonsforetak, privatpersoner etc. Videre sier man at namsmannen derimot enkelt kan fremskaffe gjeldsoversikt ved kunngjøring i Lysingsbladet. Sør-Øst politidistrikt stiller seg undrende til denne uttalelsen. Kunngjøringen i Lysingsbladet vil først skje ved åpning av gjeldsforhandlinger. Før beslutning om åpning fattes, skal namsmannen vurdere om skyldner fyller vilkårene i gol §§ 1-2 til 1-4. Sør-Øst politidistrikt kan ikke forstå hvordan denne vurderingen kan foretas dersom man ikke har oversikt over kreditorene. Namsmannen har en stor jobb med å kartlegge hvilke kreditorer skyldner faktisk har, da disse opplysninger ofte er svært mangelfulle fra skyldners side. Ved å sende skyldnere som ikke har oversikt over sin økonomi direkte til namsmannen og ikke via NAV, vil namsmannen få betydelig merarbeid med å kartlegge skyldners situasjon, noe som igjen vil påvirke saksbehandlingstiden hos namsmannen.

Dersom skyldnerne ikke skal henvises til NAV ved økonomiske problemer, men henvises direkte til namsmannen, antas antall gjeldsordningsøknader å ville øke, da det er sannsynlig at et større antall personer som ikke fyller vilkårene for en gjeldsordning etter gjeldsordningsloven vil søke. Det tenkes i denne sammenheng på personer med midlertidige økonomiske vansker, de som driver aktiv næring, de som har formue som ikke kan beholdes under gjeldsordning, de som trenger økonomiske avklaringer etc. NAV har mange verktøy for å løse økonomiske vansker utenom en gjeldsordning.

Det anbefales at kravet om egetforsøk bortfaller, men at den viktige rollen NAV har sosialfaglig og økonomisk for at skyldner skal få oversikt og kontroll på sine økonomiske problemer vektlegges ytterligere. Dette bør være på plass før en søknad om gjeldsforhandlinger fremmes.

Det forutsettes at dersom kravet om egetforsøk bortfaller i loven, vil dette medføre en økt saksmengde og flere uavklarte saker hos namsmannen jf det som er beskrevet overfor. Namsmannen har pr i dag knappe ressurser, og sliter med lang saksbehandlingstid, og det vil måtte påregnes ressurstilføring til namsmannen for å håndtere denne endringen.

6) Preklusivitet ved anmeldelse av krav

Sør-Øst politidistrikt er noe overrasket over utsagnet på s 121 om at om lag halvparten av endringssakene hos Namsfogden i Oslo, Asker og Bærum grunnes uteglemte krav. Tilsvarende er ikke tilfelle i Sør-Øst politidistrikt. Dette grunnes i omfattende kartleggingsarbeid av kreditorene før åpning av gjeldsforhandlinger, blant annet med kravsinnhentelse. Imidlertid har politidistriktet et stort omfang endringssaker som dreier seg om reelle økonomiske endringer. Disse sakene er både tid- og ressurskrevende.

Selve forslaget om at tinglysning av åpning vil gi en preklusivitet støttes. Man unngår på denne måten at krav fra profesjonelle parter dukker opp som uteglemte krav. Dette vil kunne lette namsmannens arbeid med endringssaker av denne typen.

7) Oppmykning av gjeldsordning mer enn en gang

Sør-Øst politidistrikt er noe bekymret for at en for enkel inngang til gjeldsordning uten en nødvendig holdningsmessige endring, vil medføre at stadig flere vil ha behov for en gjeldsordning mer enn en gang. Vi stiller også spørsmål om motivasjonen for å gjennomføre en gjeldsordning kan falle bort dersom det blir for enkelt å oppnå en ny gjeldsordning på et senere tidspunkt

Samtidig er det flere som har behov for gjeldsordning mer enn en gang. Gjeldsordningsinstituttet har nå vært på plass i Norge i snart 30 år og for mange skyldnere har nye økonomiske problemer dukket opp mange år etter at forrige ordning ble avsluttet.

Vi mener at alternativet til forslag 1 hvor man skal gå særlig inn på hva som skal regnes som et særegent forhold er det beste. Det bør gis føringer på "hva som skal til", både når det gjelder tidsaspekt, sykdom og andre forhold. Rettspraksis spriker på området både i lagmannsrettene og tingrettene og det er i dag vanskelig for namsmannen å få klare retningslinjer.

8) Digitalisering

Det er et stort behov for digitalisering innenfor gjeldsordningsfeltet. Politiets IKT systemer, personvernsgrensninger og annet henviser namsmannen til å bruke ordinær post i gjeldsordningssakene. Tidsfristene i gjeldsordningssaken blir sterkt utfordret av den prosess det tar å få dokumenter fysisk ut til skyldner, kreditor og tilbake. Saksbehandlingen hos namsmannen blir vesentlig forsinket av dette. Det er derfor all grunn til å fremme digitaliseringsforslag både når det gjelder kommunikasjon, men også når det gjelder signaturer, direkte oppdatering av krav i saksbehandlingssystemet, overføring av sak digitalt til tingretten etc. Det skaper også store forsinkelser at namsmannen ikke har mulighet til å selv skanne dokumenter inn i saksbehandlingssystemet, men må sende disse i fysisk post til Statens Innkrevingsentral som skanner det inn. Denne prosessen tar mange dager.

Det er viktig at man ikke ensidig tenker på publikums gevinst ved mulighet til å søke om gjeldsordning digitalt, men også digitaliserer prosessen med den videre saksbehandlingen. En ensartet fokusering på publikums mulighet for digitale søknader, som ikke følges opp med tilsvarende mulighet hos namsmannen vil kunne få negative konsekvenser ved en økt arbeidsbelastning.

Det store nasjonale prosjektet "Fremtidens innkreving", er et samarbeid mellom Skatteetaten, NAV, Politiet, Lånekassen og Brønnøysundregistrene. Prosjektet dreier seg om digitalisering av innfordring og andre sivile gjøremål. Gjeldsordning er ikke tenkt innlemmet før i fase 3 – i 2029. Det vil si at det er svært mange år før man kan forvente en digitalisering av saksområdet. En digitalisering av gjeldsordningsfeltet vil medføre store IKT-kostnader i politiet, uten at vi har forutsetning for å angi dette i kroner.

Svært mange av avgjørelsene som skal tas i saksbehandlingen av gjeldsordningssaker er skjønnsmessige vurderinger. Dette høringsnotatet legger opp til å føre ytterligere skjønnsmessige vurderinger inn i loven. Skjønnsmessige vurderinger lar seg vanskelig digitaliseres, og mulighetene for effektiv digitalisering av saksbehandlingen svekkes.

9) Styrket veiledning og oppfølging

Det er liten tvil om at en del skyldnere som søker og oppnår gjeldsordning har behov for utstrakt veiledning og oppfølging. Det reiser raskt to problemstillinger: Hvem skal foreta vurderingen og på hvilket tidspunkt?

Det første spørsmålet blir hvem som skal kartlegge og fange opp at skyldner har behov for ekstra veiledning og oppfølging? Namsmannen har ikke sosialfaglig kompetanse til å kartlegge skyldnerens livssituasjon og avdekke hvem som har behov for oppfølging. Problemene

skyldner har kan være sammensatte og komplekse. Det er videre en utstrakt oppfatning om at personer med økonomiske problemer ofte har psykiske vansker og andre sammensatte sosialfaglige problemstillinger. Det er her viktig med en klar avgrensning av hvilken rolle namsmannen og NAV skal ha.

Namsmannen har med dagens regelverk en utstrakt veiledningsplikt i forhold til gjeldsordningssaken jf. gol § 2-2. Imidlertid ligger ansvaret for generell økonomisk og sosialfaglig veiledning hos NAV. Namsmannens saksbehandling innebærer et begrenset antall møter med skyldneren, og i en normal gjeldsordningssak har man 2-3 møter. Møtene foregår ofte pr telefon, særlig sett hen til en situasjon med covid-19. Namsmannens kompetanseområde ligger innenfor det juridiske og økonomiske feltet, og man har godt grunnlag for å veilede rundt gjeldsordningsinstituttet og de avtaler som inngås. Å make å avdekke hvem som har behov for bistand utover dette, kan synes vanskelig ut fra namsmannens kompetanse. Således synes det fra Sør-Øst politidistrikts side åpenbart at den økonomiske og sosialfaglige veiledningen må legges til NAV, og det er også NAV som må avdekke hvilke søkere som har behov for denne bistanden. Namsmannens rolle må derfor begrenses til å henvise til NAV for videre vurdering.

Det neste spørsmålet som reises er på hvilket stadium i prosessen skyldner skal henvises til NAV. I punkt 5 har Sør-Øst politidistrikt uttalt at det allerede før søknad fremmes må kartlegges hvem som har ekstra behov for oppfølging. Dette både i forhold til å ha tilstrekkelig oversikt over sin økonomiske situasjon ved at man er i stand til å fremme en søknad etter gol § 2-1. Samt å kunne dokumentere det som synes nødvendig i forhold til at søknaden skal være godt opplyst jf. gol § 2-3.

Det er mulig å orientere NAV om alle som får åpnet gjeldsforhandlinger eller vedtatt en avtale om gjeldsordning slik at NAV sørger for å kalle inn og vurdere hvorvidt det er behov for videre oppfølging av skyldneren. Å pålegge en skyldner å søke bistand hos NAV kan derimot synes vanskelig. Det antas at man derfor kun kan anbefale dette, og tilby tjenesten. Hvor mange av gjeldsordningssøkerne som vil benytte seg av tilbudet er Sør-Øst politidistrikt noe tvilende til. Flere NAV kontor har allerede i dag et godt tilbud om oppfølging av etablerte gjeldsordninger. Politidistriktets erfaring er at ytterst få av skyldnerne, og kanskje særlig de som har et behov for dette, ønsker veiledning og kontakt med NAV når ordningen først er etablert. Slik ordningen er lagt opp til i dag er det liten "læring" i å ha en gjeldsordning og mange får nye gjeldsproblemer etter å ha vært gjennom en gjeldsordningsprosess.

Sør-Øst politidistrikt anser med denne bakgrunn at det vil være mest hensiktsmessig for skyldneren å kunne ha rett på bistand fra NAV før søknad fremmes og særlig i de tilfeller hvor skyldner har så liten økonomisk kontroll at denne ikke makter å opplyse om og dokumentere det som kreves etter gol §§ 2-1 og 2-3. En vil her også kunne fange opp behovet for hjelp dersom det blir etablert en gjeldsordning.

Dersom ansvaret for å avdekke hvilke søkere som har behov for sosialfaglig eller økonomisk oppfølging legges til namsmannen, vil det innebære at namsmannen må tilføres ny kompetanse og ressurser. Det antas at namsmannen vil få en del ekstraarbeid i forbindelse med utvidet veiledning. Alternativ 2 synes således som det beste forslaget.

10) Livsopphold og utbetaling til kreditorene

Sør-Øst politidistrikt mener at forslaget om å opprette en fjerde aldersklasse for livsoppholdssats for barn er et godt forslag.

Sparing til en buffer under gjeldsordning kan være et svært godt virkemiddel for å kunne møte mindre uforutsette utgifter. Etter at livsoppholdssatsen ble redusert i 2014 har marginene vært knappe i forhold til uforutsette utgifter. Det kan også være et godt virkemiddel for å lære skyldnerne viktigheten av sparing og evne til å møte uforutsette utgifter i hverdagen. I forhold til om skyldner burde få beholde oppspart beløp ved utgangen av gjeldsordningen er politidistriktet noe usikre. På en side vil det motivere til sparing, men samtidig må man ivareta rettferdighetshensyn i forhold til de som til tross for store anstrengelser betjener sine gjeldsforpliktelser.

Livsoppholdssats er et godt virkemiddel for å kunne ha en ensartet og effektiv behandling av skyldners utgifter. Dersom man skal trekke helse, strøm, oppvarming og transport utenfor standardsats og fastsette disse individuelt, vil dette medføre mye ekstra arbeid for namsmannen. I tillegg vil dette genere tyngre forhandlinger med kreditorene i forhold til forslag til gjeldsordning. Dette anses både tid- og ressurskrevende. Sør-Øst politidistrikt mener derfor at man bør fortsette å forholde seg til standardsatser for livsopphold.

Ved å dele satsene opp i utgiftskomponenter, vil det bli enklere å kunne redusere eller legge til beløp der hvor det grunnlag for dette.

Utgiftsfordeling mellom ektefeller/samboere er ofte et tema ved forhandlinger om frivillige og tvungne gjeldsordninger. Det ville vært hensiktsmessig med en nærmere regulering av området. Spørsmålet som ofte reises er hvorvidt det skal hensynstas hvor stor andel av partneres inntekter som bindes til å betjene dennes særgjeld. Dersom namsmannen skal måtte beregne også dette forholdet i gjeldsordningssakene, vil man måtte foreta ytterligere kartlegging og beregninger også for partnere som ikke søker gjeldsordning. Dette vil binde opp namsmannens ressurser ytterligere.

Det oppleves i Sør-Øst politidistrikt at behandlingen av ekstra utbetalinger i juni og desember fungerer greit. For å få til en god regulering er man avhengig av å se året over ett. De månedlige utbetalinger blir derfor litt høyere enn det som fremkommer av resultatet, mens skyldner sitter igjen med noe større beløp i de måneder hvor man har ekstra utbetaling. De fleste skyldnere uttrykker at dette oppleves noe krevende, men til gjengjeld praktisk.

11) Solidargjeld og sameie i bolig

Det er fint med en presisering i lovverket, da problemstillingen tidligere har vært behandlet i rettsapparatet med noe ulikt utfall. Dette skaper rom for ulik tolkning og diskusjoner med kreditorene. Sør-Øst politidistrikt har hatt som praksis å la skyldner betjene den andel av solidaransvaret som ligger innenfor 110% av verdien av ideell halvpart av bolig med renter, og øvrig del av solidargjelden med null-dividende. Dette fordi det anses at den øvrige andelen betjenes av solidaransvarlig og sameier. Slik det oppfattes i høringsnotatet skal den andelen av solidargjelden som ligger utenfor verdien av ideell halvpart betjenes med dividende, uavhengig av hvordan den betjenes av samskyldner. Dersom politidistriktet oppfatter høringsnotatet riktig, reiser dette noen betenkeligheter. Dividenden som betales på den del av

solidargjelden som ligger utenfor verdien til skyldners idelle halvpart vil i så tilfelle gå direkte til nedbetaling på solidaransvarlig sin gjeld, hvilket igjen vil øke dennes formue. Det er et viktig prinsipp i gjeldsordning at man ikke skal kunne bygge opp formue samtidig som man er i en ordning hvor man får ettergitt en kanskje betydelig andel gjeld. De samme forutsetninger må gjelde formue på sameiers hånd.

12) Innbetaling av dividende – betalingsplaner

Sør-Øst politidistrikt bruker tilnærmet utelukkende faste betalingsplaner. Dette med begrunnelse i at man anser at dette gir den beste oversikten for både skyldner og dennes kreditorer. Politidistriktet har ikke kapasitet til den oppfølging som bruk av dynamiske betalingsplaner krever fra namsmannens side. Sør-Øst politidistrikt støtter derfor forslaget om å begrense bruken av dynamiske betalingsplaner.

13) Skyldnere med næringsgjeld

Sør-Øst politidistrikt mener at næringsdrivende ikke bør få en kortere gjeldsordningsperiode enn privat personer. Hensynet til kreditorene må her veie tungt. Det oppleves at svært mange næringsdrivende har en sammenblanding av næringsgjeld og privat gjeld. Kreditorene vil komme vesentlig dårligere ut av en kort gjeldsordningsperiode, og dette vil svekke rettferdighetsoppfatningen om gjeldsordningsinstituttet.

14) Gjeldsordningsperiodens lengde

Utgangspunktet for gjeldsordningsperiodens lengde er i dag 5 år jf gol §§ 4-2 og 5-2. Denne kan avvikes nedover og oppover i tid. Med dagens lovverk og rettspraksis erfarer namsmannen at det skal svært god argumentasjon til for å kunne komme til enighet om eller fastsette en kortere periode enn 5 år.

Høringsnotatets punkt 4 og 5 foreslår at skyldner skal kunne settes inn i en gjeldsordning på et tidligere tidspunkt enn ved dagens ordning. Dette er noe motstridende i forhold til fastsettelse av kortere gjeldsordningsperioder. Mange skyldnere har nylig inngått låneforpliktelser med lang opprinnelig nedbetalingstid. Det vil kunne oppfattes urimelig om de raskt etter låneopptak skulle kunne få gjeldsordninger som gjør dem gjeldfrie på svært kort tid. Andre skyldnere som betjener sine krav som forutsatt, ville kunne finne dette støtende jf gol § 1-4.

Sør-Øst politidistrikt anser at forslag nummer 1 derfor fremstår som det beste alternativ. En normalperiode på 5 år, men med muligheten for enklere å fastsette kortere perioder av sosiale hensyn synes mest hensiktsmessig. Samtidig ser politidistriktet at dette åpner for mer krevende forhandlinger med kreditorene for å enes om en avtale. Det bør derfor komme klart frem klare retningslinjer for hvilke vurderinger som bør legges til grunn i forhold til vurderingen av sosiale hensyn.

15) Oppgjør ved innbetaling av engangsbeløp.

Forslaget om at skyldner kan betale et engangsbeløp som endelig oppgjør, kan være en god løsning for noen skyldnere. Det oppleves imidlertid fra namsmannens side at denne type forhandlinger i realiteten er relativt ressurskrevende. Denne løsningen vil kreve en dobbelt beregning fra namsmannens side hvor en først må beregne dividende gjennom perioden for deretter å forhandle om et engangsbeløp. Kreditorerne vil miste den muligheten de har til eventuelle inntektsforbedringer, arv, gevinst eller lignende på skyldners hånd gjennom perioden.

Det fryktes at skyldner etter å ha fått etablert en gjeldsordning ønsker å forhandle denne om til et engangsbeløp, og at namsmannen blir sittende med dobbel-runde med forhandlinger. Dette har namsmannen ikke kapasitet til og det bør vises varsomhet på dette punktet og muligheten for dette bør begrenses i loven.

Sør-Øst politidistrikt anser at alternativ 3 er det beste alternativ av de som foreslås.

16) En enklere og mer effektiv behandling av endringssaker

Det er foreslått vesentlige endringer i hvordan endringssaker etter gol §§ 6-1 og 6-2 skal behandles. Det er liten tvil om at dagens prosess i endringssakene er svært tidkrevende for namsmannen. Endringssakene er ofte komplekse, da man ofte må foreta både økonomiske beregninger for perioder som har vært og tiden fremover i gjeldsordningen.

Det foreslås at namsmannen tildeles kompetanse til å beslutte endring i gjeldsordnings saker hvor endringen er av mindre økonomisk betydning eller som ikke er til skade for kreditorerne. Endringssaker som i dag behandles av tingretten som omgjørings saker etter gol § 6-2, første ledd skal flyttes til namsmannen som kan foreta beslutning. Imidlertid er det ikke automatikk i at namsmannen besitter den juridiske kompetanse som skal til for å beslutte endring og man må derfor påregne at kompetanse kan måtte tilføres. Når dette er sagt, anses det som tidsbesparende at namsmannen vil kunne foreta behandling etter forenklet prosedyre i en del saker, og på den måten unngå tidkrevende forhandlingsrunder med kreditorerne samt påvente av sakens behandling i tingretten.

Ved at alle endringssaker skal starte hos namsmannen, vil namsmannen få tilført en betydelig andel nye endringssaker som tidligere ville gått til tingretten som omgjørings saker etter gol § 6-2, første ledd.

Det er opplyst at namsmannens skal kunne fatte beslutning i saker som er kurante og som har liten økonomisk betydning, eller som ikke er til skade for kreditorerne. Det er videre foreslått at namsmannens skal kunne beslutte endring ved vesentlig forbedring eller når skyldner mottar et større beløp. Endringer som er til skade for kreditorerne skal fortsatt fremmes for tingretten men namsmannen kan allikevel beslutte mindre endringer dersom det er snakk om innvilgelse av betalingsfrie måneder, eller ved mindre utgifter som åpenbart er nødvendig. Det fremstår noe uklart hvor skillet mellom saker som skal behandles etter forenklet prosedyre og saker som skal ha ordinær prosedyre går. Begreper som "liten økonomisk betydning" og "vesentlig forbedring" er uttrykk som man pr i dag ikke har noen enstydig definisjon av. Det bes om en klargjøring av begrep som benyttes.

Forslaget om at namsmannen kan beslutte at gjeldsordningen skal avsluttes før den utløper ved fullt oppgjør eller ved aksept av førtidig avslutning fra det samlede kreditorfellesskapet reiser noen problemstillinger. Det stilles spørsmål til hvem som skal forhandle frem den aksepten det henvises til i høringsnotatet. Som nevnt under punkt 15), vil det være svært tidkrevende for namsmannen å forhandle skyldnere ut av løpende gjeldsordninger, og dette forslaget støttes ikke av Sør-Øst politidistrikt. Namsmannen vil i disse tilfeller først bruke ressurser for å etablere gjeldsordninger, for deretter etterpå bruke ny kapasitet for å forhandle skyldner ut av ordningen.

Det anses som en viktig presisering i forslaget at tingretten kan beslutte endring eller opphevelse etter en samlet vurdering, dersom skyldner fremsetter en endringsbegjæring i en opphevelsessak jf pkt 9 på side 117. Prosessen rundt dette oppleves uklar og problemfylt i dag, og tingrettene håndterer denne type begjæringer svært ulikt.

Det er videre fint at det foreslås at skyldner kan møte begjæring om opphevelse med begjæring om endring i inntil 1 år etter gjennomført gjeldsordning. Pr i dag er skyldners mulighet til å fremme en begjæring begrenset til ordningens løpetid. Dette medfører at skyldner i de tilfeller hvor opphevelse begjæres etter utløp av gjeldsordningsperioden, er avskåret fra å møte denne med en endringsbegjæring. Imidlertid reiser forslaget noen problemstillinger. En gjeldsordning slettes i Løsøreregisteret ved gjennomføring. Dersom en gjeldsordning begjæres opphevet etter gjennomføring, og skyldner begjærer gjeldsordningen endret, og endringen innebærer en forlengelse av perioden vil dette skape noen praktiske problemstillinger i forhold til det rettsvern en gjeldsordning gir.

Sør-Øst støtter forslaget om at etterperioden skal bortfaller. Etterperioden har i dag liten praktisk betydning

Samlet sett anser Sør-Øst politidistrikt at mange av forslagene til endring av prosessen for endringssaker er fornuftige. Man vil kunne forenkle forhandlingsprosessen, og den tid som brukes på dette, og dette fremstår hensiktsmessig og praktisk. Samtidig kan man ikke se bort fra at namsmannen fortsatt vil ha mye arbeid med å foreta beregninger og utarbeide mange alternative endringsforslag. Det anses videre at namsmannen fortsatt vil ha arbeid med de saker som skal til tingretten for ordinær endringsprosedyre, da tingrettene i svært mange tilfeller pålegger namsmannen å utarbeide endringsforslag, samt å foreta beregninger og veilede skyldner. Arbeidet med endringssakene anses derfor å fortsatt beslaglegge en betydelig ressurs hos namsmannen.

Oppsummering

Svært mange av endringsforslagene som fremkommer i høringsnotatet synes hensiktsmessige sett fra gjeldsordningssøkernes side. Mange skyldnere har behov for mer sosialfaglige løsninger enn hva en gjeldsordning alene innebærer. Gjeldsordningssakene er gjennomgående krevende å håndtere, og saksbehandlingen hos namsmannen er tidkrevende. De fleste politidistrikt har store restanser på gjeldsordningsområdet. Sør-Øst politidistrikt anser at mange av de forslagene til endringer som fremkommer i høringsnotatet ikke vil medvirke til redusert saksbehandlingstid hos namsmannen, men tvert imot gir namsmannen flere oppgaver og ansvar. Det bes om at det ved utarbeidelse av lovendringen tas en grundig vurdering av

hvilken rolle og oppgaver som skal ligge til politiet/namsmannen og hvilke oppgaver som skal ligge til NAV, sett opp mot etatenes øvrige oppgaver og kompetanse.

Med hilsen

Aase Haukaas Gjerde

Leder for felles enhet sivil rettspleie

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.